

679-XIV. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. Ст. 238.

3. Петров Г. И. Основы советского социалистического управления. Ленинград: Изд-во ЛГУ, 1974. 180 с.

Трень Тетяна Олександрівна,
курсант 2 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:

Юніна Марина Петрівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільного права та
процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ

МІСЦЕ БАНКІВСЬКОГО ПРАВА В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

Правове регулювання окремих груп суспільних відносин потребує вироблення нових правових норм, які згодом об'єднуються у правові інститути, підгалузі й галузі права. Прикладом таких правовідносин можуть слугувати суспільні відносини у сфері банківського права. В умовах, коли Україна прагне побудувати демократичну, незалежну, правову державу з економікою, яка ґрунтуватиметься на ринкових засадах, дуже важливу роль відіграють саме банківські установи. У зв'язку з цим дуже важливим завданням є законодавче закріплення принципів та порядку здійснення банківської діяльності[1].

Сьогодні застосування терміну «банківське право» уже не викликає сумнівів ні у теоретиків, ні у практиків. Проте треба сказати, що досі немає однозначної позиції щодо визначення місця банківського права в системі права України. Серед науковців панують різні думки з приводу цього, що ще раз підтверджує актуальність дослідження цієї теми.

Слід зазначити, що банківське право сьогодні розглядають у кількох аспектах. Вважаємо за необхідне коротко проаналізувати кожен із них та викласти власну позицію щодо місця банківського права в системі права України.

Для початку зазначимо, що частина науковців визначають банківське право як підгалузь фінансового права України, що має на меті мобілізацію, використання і розподіл централізованих фондів з метою забезпечення виконання завдань держави. Така думка панувала ще у радянські часи і треба сказати, що ця позиція була цілком виправданою, адже всі відносини у банківському секторі чітко регламентувалися державою. Тобто банківські відносини дійсно були різновидом фінансових. Сьогодні ж кредитна система України має тенденції до функціонування на ринкових засадах, а отже, змінюється і характер державного регулювання зазначених відносин [2].

На думку іншої групи фахівців, під банківським правом треба розуміти самостійну галузь права з власним предметом і методом. Однак для того, аби визначитися з проблемою існування такої окремої галузі як банківське право, треба проаналізувати критерії виділення сукупності правових норм у окрему галузь права. В цьому аспекті потрібно виходити зі специфіки предмета та методу правового регулювання.

Під предметом будемо розуміти все те, що підлягає врегулюванню, тобто відносини, що підлягають правовому впливу. Визначаючи предмет банківського права, наведемо узагальнену позицію науковців, відповідно до якої його предмет – це суспільні відносини, які виникають у процесі здійснення банківської діяльності, зокрема відносини, які регулюють процес побудови, функціонування і розвитку як банківської системи, так і окремо взятого банку, здійснення банками банківських послуг, регулювання банківської системи з боку державних органів в інтересах громадян, організацій держави тощо [3].

Важливо відмітити, що класифікація виключно за предметом правового регулювання є недостатньо ефективною і зводить питання системи права лише до системи суспільних відносин. Тому ще одним критерієм виділення правових норм в окрему галузь є метод правового регулювання. Під методом слід розуміти спосіб, за допомогою якого держава впливає на суспільні відносини. Зазначимо, що метод банківського права не є однорідним. З одного боку, використовується метод владних приписів, коли мова йде про державне регулювання банківської діяльності, з іншого – цивільно-правовий метод регулювання суспільних відносин, в основі якого лежить юридична рівність сторін [4].

Також, окрім диспозитивного та імперативного методів, у банківському праві відокремлюють комплексний метод, який, на думку деяких науковців, дозволяє визначити належність банківського права до комплексних галузей. Характерними рисами цього методу є майнова самостійність учасників правовідносин, застосування переважно способів економічного впливу на учасників, поєднання регулювання відповідних суспільних відносин шляхом видання нормативно-правового акту і укладення договору, який має цивільно-правовий характер. Погоджуємося з думкою, що виділення такого методу є не зовсім виправданим, адже суспільні відносини не можуть

регулюватися протилежними за своєю природою способами та прийомами, оскільки таким чином втрачається єдність правового регулювання [5].

Банківське право хоч і охоплює норми різних галузей права, однак не є простою їх сукупністю. Це система правових норм, яка здійснює регулювання відносин у банківській сфері, а тому, з цієї точки зору, його потрібно розглядати як комплексну галузь права. У процесі здійснення банківської діяльності виникають різні види відносин. Це відносини Національного банку України та інших банків, банків та клієнтів, банків між собою. Усі вони різні за своєю природою, а тому відрізняються ступенем державного регулювання. Виходячи з вищезазначеного, банківські відносини мають таку спільну ознаку, як виникнення у сфері банківської діяльності, а також є неоднорідними за своєю правовою природою, регламентуються нормами різних галузей права. Саме банківське право, як комплексна галузь права, об'єднує за єдиними предметними, тематичними та цільовими ознаками юридично неоднорідні відносини в цілісне утворення, що збагачує їх зміст, сприяє виробленню якісно нових понять, положень і у зв'язку з цим – суттєвому розвитку юридичної термінології. Виходячи з цих міркувань, схилиємося до думки, що банківське право є комплексною галуззю права.

Отже, сьогодні у вітчизняній науці спірним є питання щодо місця банківського права в системі права України. Зокрема, його розглядають як окрему галузь права, комплексну галузь та підгалузь фінансового права. Підводячи підсумки, треба сказати, що банківське право – це не механічне об'єднання норм основних галузей права, а якісно нове, юридично цілісне правове утворення, яке потребує серйозного вивчення та є надзвичайно важливим та актуальним.

Бібліографічні посилання:

1. Баклан О.В., Тімашов В.О., Гайворонський Є.П., Гуржій Т.О., Корольков О.В., Пустовіт Ю.Ю. Банківське право: підручник [для студентів закладів вищої освіти, слухачів аспірантури та курсів підвищення кваліфікації] / За заг. ред. Гайворонського Є.П. К.: Друкарський двір Олега Федорова, 2018. 346 с.
2. Гуревич И.С. Очерки советского банковского права / И.С. Гуревич. Л.1959. 131с.
3. Тосунян Г.А., Викулин А.Ю., Экмалян А.М. Банковское право Российской Федерации. Общая часть: Учебник / Под общ. ред. акад. Б.Н. Топорнина. М.: Юристъ, 1999
4. Банківське право України: навч. посіб. / За заг. ред. А. О. Селіванова. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. 384 с
5. Гетманцев Д. О. Банківське право України : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2007. 344 с.

6. Банківська система /навч.посіб./ (Л.І. Катан, Н.І.Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова); за ред. І.М. Мазур. Дніпро: Пороги, 2017. 444 с.

Уроченко Богдан Віталійович,
курсант 2 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Круглова Ольга Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу факультету підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції

ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ, ЯК УЧАСНИКИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Актуальність теми обумовлена значною кількістю процесів та процедур, якими користується кожен з нас задля обліку та фіксації проведених транзакцій з власних рахунків. Фінансові установи надають одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги, пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках прямо визначених законом [1]. Слід зазначити, що діяльність фінансових установ та цивільно-правові відносини між особою, якій було надано певну послугу, та установу, яка надала їх, регулюють законодавчі акти, а саме Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України та Бюджетний кодекс України. Слід зазначити, що фінансові ресурси з набуттям незалежності змінили власну економічну та правову природу. Одним із основних джерел формування публічних фондів коштів стали фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання, тому назріло питання про захист суб'єктів та гарантії, які повинні надаватись. Фінансове законодавство становить собою інструмент, яким окреслено основні рамки діяльності та забезпечено примусовий характер для учасників цивільно-правових відносин. Враховуючи закономірність функціонування фінансів та фінансової системи, формується економічна політика загалом і її фінансова політика [2, с. 81]. Загалом держава є найбільшим позичальником на фінансовому ринку, власником найбільшої кількості цінних паперів підприємств та найбільшим продавцем корпоративних цінних паперів. Відповідно, аналіз перспектив розвитку